

SZERKESZTŐSÉG
és
KIADÓHIVATAL
hová a dolgozatok
és előfizetési pénzek
küldendők:
Kolozsvár, Ref. Theologia
2. számú lakás.

VASÁRNAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

AZ ERDÉLYI EV. REF. EGYHÁZKERÜLET „EGYHÁZI
ÉRTEKEZLET”-E TÁMOGATÁSÁVAL
SZERKESZTIK:

NAGY KÁROLY, VAJDA FERENCZ,
ref. theol. tanár, felelős szerk. sz.-udvarhelyi pap, főmunkatárs.

Megjelenik minden vasárnap egy íven.

Előfizetési ár:

Egy évre . . . 4 korona. Negyedévre 1 korona.
Félévre . . . 2 korona. Egy szám ára 10 fillér.

Lehet-e az emberiség jobba, vagy
marad mindig egy helyben?*

A közelmúlt napokban régen élt nagy emberek emlékeztétét ünnepeltük. Mint megdicsőült, fenséges alakok jelentek meg előttünk. Éreztük törpeségünket és azután fölemelt a tudat, hogy az ők ercikben magyar vér, a mi vérünk folyt. Régi idők nagy alakjai vonulnak el szemeim előtt és kérdezem magamtól: van-e az emberiség történetében fejlődés, van-e előrehaladás? Jobbak vagyunk mi, mint a régiek? A tudomány óriási lépéseket tett. Éppen a mi időnköt úgy fogja majd az utókor jelölni, mint a felfedezések, a rohamos haladás idejét. De hát meg van ez a haladás az emberi jellemben is? Tudunk lelkesedni jobban az élet legmagasabb céljáért? Van bennünk érzés, ragaszkodás több, mint apáinkban az iránt, a mi valóban szép, jó, nemes? Több a mi lelkünk nemes ereje az élet gonosz hatalmai ellen, mint volt hajdan? E kérdésekre siralmas feleleteket halunk. Az emberiség ijesztő gyorsasággal rohan a romlás ösvénye felé. A kegyesség mécsé alig pislog. Nem tölti el az embert szent borzadály a bűn fertője előtt. Egymást érik a Sodomák és Gomorrák. Az ifjak virtust csinálnak a bűnből és csufolják, a ki őket követni nem akarja.

A biblia és vele együtt csaknem minden régi nép mondája beszél rég elmúlt boldog időről, paradicsomról, aranykorról. Görögök, persák beszélnek időről, melyben békesség és öröm uralkodott a földön. Nem volt betegség, sem

halál, sem irigység, sem czivakodás, sem háborúság, sem szomorúság. Egészség és ifjúi erő töltött el minden embert, mintha csak örökös tavaszi reggel iett volna. Istenek és istenek jó barátai jelentek meg az emberek között és tanították őket jóra, a boldogság útjára. A merre jártak, a föld gazdagabban termett, a rétek szebben virágoztak. Elég volt egy barázdát huzni, hogy bőven megkapja az ember mindennapi kenyerét. Boldogság uralkodott, mert az emberek jók voltak és Istennek akaratát követték.

Mik ezek a mondák? Van bennük igazság? Vagy az emberi lélek álmai, melyeket óhajt s hogy óhájának alapot találjon, a régmúltban megvalósulva lát? Rég elmúlt időkre vissza nem nézhetünk. Mik voltak akkor, meg nem mondhatjuk. Én borzadok az emberiség őseit a mai vad, elsatnyult, elnyomorodott népekhez hasonlítani, melyek fejlődni alig képesek. Szivem azt sugja, hogy ők olyanok voltak, mint az ártatlan gyermek. És az emberiség nyelve azt beszéli, hogy már Krisztus előtt áhitatra ébresztette az embert a csillagos ég; szentély volt előtte a család, oltár a családi tűzhely. Sejtelve volt egy örök világrendről, mely előtt meghajolt.

És ha Homérosz, a nagy görög költő megragadó módon panaszol a régi jó idők elmúlása miatt s ha előtte 2000 évvel ugyanezért zokogtak az egyiptomiak: ez nem egyéb, mint a boldog gyermekkor visszasírása, melyet megteszünk mi is mindennap.

Azonban kétségtelen, hogy az emberiség történelmében nemcsak haladás, de visszaesés is van. Babilon leomlott. Világkereskedés, tudomány, művészet hatalmas városa szánalmas romhalmaz. A görög költők, szobrászok, bölcsé-

* Furrer hasonló című felolvasását használtam.

szek, államlérfiak az emberiség mesterei ma is. De hol van a nép, mely ezeket szülte? Halvány árnyék csupán. És a római híres birodalom, mint egy megrothadt fa, ledült. China, India, Mohammed országi, egykor hatalmasak, erőből duzzadók, lehanyatlottak, lomhák, álmosok.

Lássuk a keresztyéneket. Valaki ujjá nem születik, nem mehet be Istennek országába — mondja Jézus. A ki a Krisztusban van, új teremtmény; a régiek elmultak, ime, mindenek megújultak — mondja Pál Apostol. A keresztyénség megújította az emberiség életét. Korinthusban, Görögország városában, az evangélium napja elpárologtatta a bűn fertőjét és lett helyében a kegyességnek és tiszta erénynek gazdagon termő földje. A keresztyén egyház a sulyos, véres üldözések alatt lett hősök közössége; hitükért, meggyőződésükért élni és halni kész emberek nagy, dicső, lelkes gyülekezete. Életük vala szép, tiszta, mint tükör, mint napsugár. De az üldözések után a tiszta sugár elröppent, a lélek elszunnyadt; hazugság, képmutatás, szennyes szenvedélyek vették kezökbe a hatalmi pálczát. A reformáció új tavaszt hozott. Az ujjkor hullámveréseiből hatalmasan bontakozott ki az emberi méltóság erős kősziklája, hogy hajótörést szenvedjen rajta minden törekvés, mely az emberi lelket bilincsbe merészeli zárni, szabadságától akarja megfosztani. És mégis mondhatjuk-e mi, hogy elértük már a czélt? Nincsenek-e az emberiségnek má is vérző sebei? Nem lát-

juk-e hanyatlani a hűség, lelkiismeret, becsület, szeretet erőit? Jobbak vagyunk mi, mint a régiek? Vagy igaza van Senecának, a római bölcsnek: mi panaszolunk, apáink panaszoltak, utódaink panaszolni fognak, hogy az erkölcs hanyatlik, romlásnak indult a világ, nincs hit, nincs hűség; de valójában marad minden úgy, a mint volt, csak egyszer a jó, máskor a rossz kerül felül az élet hullámverésében.

Minden időben voltak kiváló, nagy emberek, kik lelkiismereteket, szívöknek vércseppjét vitték munkájokba, harcaikba az emberiség nagy javainak érdekében. Az emberiségnek voltak prófétái, Sokrátesei. Az emberek ma sem okosabbak, mint a görögök bölcssei, ma sem hivebbek, odaadóbbak, lelkesebbek szent ügyek iránt, mint a próféták, apostolok, reformátorok.

És mégis az emberiség hosszú századokon keresztül nem élt ok nélkül. Ezen idő folyamán valamit tanult, tapasztalt. Ezen tapasztalás folytán lelkének erőit tudja jobban használni, mint a régiek. Ma nagyobb az emberek belátása és a belátással együtt nő a szívjóság. Ma nemcsak azt tudjuk, hogy nem elég a saját házunkat tisztán tartani, hogy egészségesek legyünk, de a szomszédot is arra kell vezetnünk; nem elég, hogy csak 10,000 legyen jólétben milliók közül de mindenki jólétéről gondoskodni kell. De ma van a társadalomnak lelkiismerete, mely hatalmasan védi minden emberi élet értékét és füleinkbe kiáltja, hogy embertársunkért felelősség-

TÁRCZA.

Egy nagyhirű könyvből.

(Szemlévénnyek Bartha Miklós „Kaszár földön“ cz. könyvéből.)

Az uradalom.

(Folytatás és vége.)

A mesteri kép, a halhatatlan szobor, a remek könyv, a jó színház, ez is igazi benső gyönyört nyújt. De az istenek nektárja csak annak jut még e földön, a ki, a merre jár s a meddig nagy földje terjed, mindenütt, mindig elégedett, hálás, boldog népet lát. A ki tudja, hogy az a jólét, az a tisztasága a háznak, az udvarnak és léleknek, ez a termékenysége a mezőnek és vidámsága a jól ápolt állatoknak és jól gondozott embereknek, mind mind az ő értelmének, rendszerének, jóságának, okosságának gyümölcse.

Még egy rozmaring szálnak is örvendünk, ha mi ültettük, mi neveltük, mi ápoljuk. Ez a miénk. Akaratunknak, munkánkknak, hajlandóságunknak terméke. Nekünk köszöni létezését. Születése tőlünk függött s hogy tovább érjen, viruljon, illatozzon — az is tőlünk függ. Ebben rejlik a kérdés titka.

A pillanatnyi jótéteményhez csak pillanatnyi megnyugvás fűz. De ha ezeket tesz bol-

dogokká a nagybirtokos: akkor őt ahoz a temlomhoz, iskolához, tanyához, gyümölcsöshöz, erdőhöz és mezőkhöz és mindazokhoz, a kik ott élnek, dolgoznak, imádkoznak, valóságos lelki vérkötélék fűzi, mert annak a virulásnak, sikernek, jólétnek, nyugalomnak, életbiztosságnak ő az alkotója, tervezője, gondozója, megteremtője. Ez mind az övé. Övé a kis gyermekek öröme, az anyák gondja, a férfiak munkája. Övé az a boldogság, melyet e nép együttvéve érez, mert ő hozta létre.

Ez a boldogság állandó. Tavasz kikelet, őszi hervadás nem változtat rajta. Közte és birtoka között évről-évre szaporodnak a kötelekek emlékszájai. Új ágat hajt a csemete: az emlékeknek egy új szálát és az új barázda új termése és az új venyige a szőlőben, a felujult zsályaillat, a megszaporodott agancs a szarvas fején — ez mind újabb kötelek, újabb siker, újabb emlékszál. Ebből a sok emlékszálból bűbájos hálót köt az élet, szebbet minden brüsszeli csipkénél, drágábbat a világ minden gobelinjénél.

Ellenben a nagy birtok nagy átok is lehet a népen.

Mondják, hogy Schönborn Ervin gróf ő magassága jó ember, gavallér, nagyműveltségű, vallásos. Pompás lovas, kitűnő vadász, vendégszerető ur. Igényei egyszerűek, takarékosan él, edzett férfit. Ez mind lehet.

Mondják azt is, hogy nem ismeri a viszonyokat, nem tudja, mi történik uradalmában; sej-

gel tartozunk. A tiszta, nemes jellem elé paizsot emel s derekunkat meghajtja előtte. Igazságot szolgáltat a nemes törekvőnek, a közjóért elvérzettnek. A történelem nagy igazságszolgáltatása s az isteni szeretet hatalmas bizonyága, hogy a jó meg nem semmisül. Azt mondja a második parancsolat: „Megbüntetem az atyáknak vétkeit harmad és negyediziglen, de irtalmasságot cselekszem ezer izig azokkal, kik engemet szeretnek.“ A rossz elhal a negyedik, ötödik izig, a jó az ezredikig. Azért az évezredek folyamában mindig nagyobb lesz az emberiség szent öröksége, mindig nő a szellemnek áldó, megmentő ereje; mindig nagyobb lesz a hősök tábora, kik harcolnak a láthatatlanért, az igazságért, szeretetért, erényért. A letűnt idők jobbjai, hősei nem hiába dolgoztak, imádkoztak, hittek, küzdöttek és szenvedtek.

És ha jöve nemzedék, satnya, érzéketlen, közönyös, megjelennek ezek a megdicsőült alakok és lelket, új erőt öntnek az erekbe. Ezért az ember előre fog haladni, előre kell, hogy haladjon. Ingadozások, esések lesznek mindig, de azért, hogy az ember összeszedje magát és talpra álljon. Lerázza magáról a halál porát és sasszárnyakon repüljön magasra, az igazságnak napsütötte, tiszta bérceére, a hol találkoznak azok a lelkek, melyek hivek voltak mindvégig.

Mi azért nem esünk kétségbe. A kétségbeesés sötét, mint a pokol. Mi keresztyének, a Jézus tanítványai vagyunk. Ha hullámszik, tom-

telme sincs arról az átoksulyról, melylyel birtoka a népre nehezedik. Ez is lehet. Nemcsak lehet, de így is van. Mindenki informált, hogy így van. Jó szerencse, hogy a nép is így tudja. Mert mi lenne, ha a nép is nemtudommal állana elé. Nem tudtam, hogy ez a gróf tehene, tehát megfejttem; nem tudtam, hogy ez a gróf fája, tehát kivágtam; nem tudtam, hogy ez a gróf rétje, tehát haza vittem a szénát.

Am ott a szolgabíró, a csendőr, a bíró, ugy-e?

De hátha egyszerre hetvenezer rutén nem tud a tulajdonról, az erkölcsről, a nemszabadról? Nem tudta, hogy tilos és leüti a kerülőt, elfogja a legelő barmot, feltöri a kasszát, meggyújtja az erdőt, beköltözik a kastélyba, csapra üti a hordókat, leakasztja a lancastereket és oda célloz, a hol a szarvasbikára les a vadász? Van-e ehhez is elég szolgabíró és elég csendőr?

Am, katona van elég, ugy-e? Helyes. De ha aztán elhuzódik a katonaság s magukra maradnak a kasznárok, ispánok, tisztartók, erdőszők és az uradalom többi hivatalnokai — mi lesz akkor? Mert egykét száz embert be lehet csukni. Tíz-tizenötöt felakasztani is lehet. De hetven ezeret! S ha ez mind ellenség, mind dühös, mind fékevesztett, mind örvöngő?!

A cseh hivatalnoki gazdálkodás rossz rendszer. Két végű bot s a nehezebbik vége a nép kezében van. Ha megfordítja, ütése halálos. Egy nagybirtoknak termékenyítő erőt kell képviselni,

bol felettünk a tengernyi gonosz, hívjuk, de hívjuk hamar a Krisztust, az ő szavának még a tenger is engedelmeskedik.

Biró Sándor.

Mátyás királyról.

(A kolozsvári szobor leleplezésének emlékére.)

Irta: Szabó Jenő.

Mátyás királyról zengő hősi ének,
Ah, szárnyát veszté már a régi dal!
Fennrivalgása ősi büszkeségnek
Távolba vész el, mint fáradt vihar;
Egy-egy siráma szálló töredéknek
Zsong csak körülünk, míg az is kihál —
Bús hegedős kobza hurjára vevén,
Elveszti lelkét századok keservén.

Oh, érzed-e hát még a dal varázsát,
En lelkem! hogy az alvót költögesd!
Hogy tűnt időknél villámlobbanását
Égő vonással föl az égre fessd!
Hogy szemeink a hajnalt újra lássák
— Hisz olyan rég tart már e zordon est!
S a törpe lelket öntudatra költésék
Az ősi nagyság s lángoló dicsőség!

Ölts szárnyakat hát! Szállj magyar szivekbe!
Ott künn a rónán, síró furulyán,
Hol délibáb ring csábosan lebegve,
Hol véryomon kalász fakad buján!

nem pedig pusztító vész. Műhelynek kell lenni, hol munkát talál a nép, nem pedig leshelynek, honnan az uradalom ragadozó beámterhada a kis existenciákra veti magát.

Ez a hivatalnokhad egyáltalában nem törődött annak a kétszáz községszigetnek a sorsával, melyet az uradalom erdőrengetege körül fog. Pedig érdeklődnie kellett volna, hogy miként, miből, mily körülmények között él az a nép?

Hiszen az embert még a nyulsüldő is érdeklí, ha kertjeink valamelyik bokrában hódol meg; a kis madár, ha fészket rakott sövényünkre; a malacz, mely anyátlanul nyivog; a gazdátlan eb, az eltévedt borju: minden élő lény érdekel, még ha nincs is bajban. Hát még, ha szerencsétlen! Hát még ha olyan nyomort szenved, mint a rutén nép!

Ezen természetes érzés alól nincsen kiváltása az uradalmi tisztikarnak sem. Sőt inkább. Hiszen az urbéri rendezésnél és a tagosításnál ezen uradalom osztályos fele a nép volt. Már pedig a rutén nyomor ezzel a rendezéssel vette kezdetét.

A magyar birtokrendezési műveletnek nincs ilyen égbekiáltó példája. Ha komoly ereje volna a jognak és ellenállhatatlan hatása az igazságnak: akkor ma vagy holnap, de mindenestre rövid idő alatt hivatalból visszacsinálnák ezt a rendezést.

Mint minden hegyvidéken, úgy itt is a községek a patak-völgyek mentében feküsznek. Be-

Törj át — miként szél zug a rengetegbe —
Holt századoknak méla boruján:
E nép tanuljon fönnrepülni bátran
Magas dicsőség szent káprázatában!

Csillag! ki egykor tisztán fennragyogtál,
Pazar sugárban tündöklő egen,
Álmod varázsló képed újra ott áll
Sirok felett merengő lelkemen.
Es megcsillan a régi, szent romoknál.
Hol a nagy multat sirva keresém!
A zordon éjen ajkam átkiált,
Idézve, hiva nagy Mátyás királyt.

Ébredj királyunk! Lelkünk büszkesége!
Dicső apának még dicsőbb fia,
Kinek fejről századokra égve
Sugárzik át a hir, a glória!
Ébredj! Hivunk! Új a királyi székbe!
Ajknak van, mit panasznia!
Onnan tekints megint biztatva széjjel,
Hisz nagy szived *egy* volt a nép szívével!

Hallgatva mért áll Rákos szent határa?
Tanácsra mért nem gyűlnek a nagyok?
A szabadságnak *ott* még nincsen ára!
A honszerelem még fennen ragyog!
Együtt a nemzet és fenkölt királya
Alkotva törvényt, dicsőt és nagyot...
Aztán csak *egy* név a szálló dalon —
A nép szerelme igaz hatalom!

Oh, Nagy! Mióta elhagyál *Te* minket,
Mióta izzó szellemed pihen,

Oly szeretettel ránk soh' sem tekintett,
Mind a tiéd volt, még királyi szem!
Isten keze vágyat hiába hintett
Szívünkbe, meg nem érti senki sem!
Mezők mesélik, erdők visszazugják:
Ős szabadságunk — festett rongy, hazugság!

Oh, Nagy! Ha láttad-é e nép elesését,
Hogy öröködbe jött az idegen?!
Martyrjaink szent vérrrel, hogy befesték
Hegy-völgyeinket szerte idebenn!
Szívét keservink hasztalan keresték,
Elnézett rajtunk döllyfel, hidegen;
S kit szent imával lelkünk betakar,
Benn a szívében soh' se volt magyar!

Hajh, hova lettél? Merre daliáid?
A diadalmas fekete sereg?
Jer! jer! Szívünk a szabadságra áhit!
Vezérre vár: utánad kesereg!
Hadd lássuk újra nagy tettek csodáit,
Hogy elleninket a földig vered!
S míg néped élén hadra kelni lát,
Ámulni jöjjön az egész világ!

Zászlók lobognak fenn az esti s zélben,
Az elviharzott ádáz harc után;
Örömtüzek csillannak át az éjben,
Hirdetve messze: ünnep van Budán!
A diadalmi szent mámor hevében
Láng ég az arczon, sugárzó, vidám,
— Borulj el, csillag, ott az ég ivén!
Tépett lelkemnek fáj e büszke fény!

jártam ezen völgyeket patakról-patakra, község-
ről-községre. Nem valamennyit, de igen sokat.
Az erdő jóformán mindenütt a belső telkegig
nyulik le. Kié az erdő? Az uradalomé. Hát ez?
Az is. És amaz? Az is. Valamennyi mind az
uradalomé.

Különös. Hiszen ezek jobbágyok voltak;
felszabadultak; szántóföld, rét, legelő, erdő jutott
osztályrészükbe. Hol hát a község-határ? Hol a
föld, melyet ez a nép művel?

Tul az erdőn! Értitek? Nem az uradalmi
erdő van tul a község határán, hanem a *határ*
van tul az erdőn. Imitt-amott a hegyszakadékok-
ban. Letarolt omladékok között. Meredek olda-
lok; a bérczek gerinczhatán. A hol leginkább
dul a vihar s legvésebben ordít a farkas.
Messze a községtől 2–3 órányira, félnapi já-
rásra, uttalan utakon, hid nélkül való árkokon,
túl a hegyen, túl a bércezen, túl a sziklán — ott
van a rutén község határa.

Az uradalmi erdő pedig itt van a község
nyakán; benyulik a templomig, a szilvaáig, a
pitvarajtóig. Szörnyű egy rendezés.

Ha elszalad a borju, a tyúk, a malacz: tilal-
mas erdőben járt s nagy annak a büntetése. Ha
levág a gazda egy dorongot, hogy eltörött lő-
csét pótolja: kihágást követett el. A hatóság
kérelmelhetetlen. Az uradalom keze messze elér.

Ha ölében rőzsét hoz a fiu, hogy tüzet
gyujtson, mert beteg anyját rázza a hideg: ez
is kihágás, melyért lakolni kell. Epret, gombát,

ha szed a kislány: megfogja a kerülő, letépi fe-
jéről a kis ruhát, elveszi kezéből a kis korsót

Kérdezősködtem Klenócson, Viznyitzén és
más községekben. Nem egy embert kérdeztem
ki, hanem többeket, külön-külön. Így kaptam azt
a hihetetlen adatot, hogy a ki rőzsét, málnát,
eperet, gombát, szedret akar az uradalmi erdő-
ben gyűjteni, annak személyre szóló bárczát
kell váltani. Az ellenőrzés oly szigorú, hogy az
apát a fiu, a testvért a testvér nem helyettesít-
heti. Málnáért, eperért, szederért, gombáért egy
bárcza ára 100 fillér. A bárcza csak egy napra
érvényes. Rőzsebárcza 80 fillérért kapható, de
ez csak egyszeri hozatalra jogosít és csak szá-
raz ághulladéokra és csak annyira, a mennyit a
hátán elbir. Budapesten olcsóbb a tüzelő anyag,
mert egy félmázsa poroszkőszén ötször annyi
meleget ad, mint egy hát rőzse.

Van-e ennél nagyobb istentelenség?

Schönborn gróf ezt nem tudja. Pedig bizo-
nyára meg van a számadási tételekben a málna,
eper és gomba-szedésből befolyó jövedelem. De
ezt más szokta felülvizsgálni. A grófnak sejt-
telme sincs, hogy talán éppen a füstölő ha-
vanna eprésző kis leánykák nyomorult keres-
ményét rövidítette meg.

Sok jót hallottam róla, ugyis, mint urról,
ugyis mint emberről. De alkalmazottjai nem ki-
mélnek sem nagy uri, sem emberi hirnevét. Ha
kimélnék: más rendszert alkalmaznának.

Miként a belső telkeket, ugy a község-ha-

De még se, még se: Égj, lobogj tovább!
Lássuk tovább is tiszta képedet!
Csak küldd alá szent fényed sugarát,
Légy őrszem itt ez árva nép felett!
A nagy királyról csak regélj tovább,
Mint egy sugárrá vált emlékezet —
Te légy Mátyásunk hive, égi mása,
Csodás nagy lelke örök ragyogása!

A rágalmazó.

Pius pápa egyszer Miklós modrusi püspököt küldötte volt követségbe Mátyáshoz. A püspök elvégezte dolgát, de nagyon megtetszett neki a királyi udvar fénye s azután is ott maradt még vendégül. Szép arczu, nyájas beszédü ur volt, de a báránypőr alatt farkast rejtegetett. Fortélyaival, csalárd hizelgéseivel majdnem mindenkit rászédett, csak a királyt nem, mert Mátyás szemei a vesébe láttak. Jól ismerte ő az efféle embereket s az első találkozásakor már tudta, hogy mit tartson a püspökről; de nem szólt semmit.

Miklós ugyanis olyan dologhoz fogott, a mi dicséretére vált volna akármely hitvány gazembernek. Úgy akarta magát behízelegni a nagy király kegyelmébe, hogy az ország derék és hü főurai közül most ezt, majd amazt vádolta el előtte. A király tette magát, hogy mindent hiszen; fenékgig meg akarta ismerni a gazemberségét. Koronként úgy tett, mintha felette álmélkodnék, hogy ime a leghübb emberei is elárulják.

tárt is uradalmi erdő veszi körül. Kilépni a községből, vagy kilépni a határról, annyi, mint belépni a hitbizomány erdejébe.

Ez a roppant erdőség kizárólag vadászati célokat szolgál.

Erdő-üzem ebben a kétszázézer holdnyi rengetegben jóformán alig van. Napokig bolyongtam négyes fogaton, lóháton, bérkocsin ezen erdőségek aljában, völgyületeiben, gerinczein és csucsain. De alig láttam vágást; ültetést is csak egy kis területen; gőzfűrész telepet egyet sem. Itt nincs kultúra.

Főerdős, erdős, erdővéd, gyakornok, kerülő, az alkalmazottaknak az a nagy sokasága — lengyelek, morvák, csehek, németek, szlovének majdnem valamennyien — csupán a vadászatok sikeréért léteznek. Őrzik, gondozzák, éllemezik a vadat. Fűvet kaszáltatnak télire; itató válukat, csorgókat, medenczéket csináltatnak. Ahozértők a (vadász-utak) cserkesz-ösvények összes hosszát ezekben az erdőségekben kétszáz kilométerre teszik. Ezen gyalog és lovagló ösvények jókarban tartása is az erdőszemélyzet kötelessége.

— Alig birom elhithetni magammal, hogy ez az emberem is árulóm legyen; hiszen nem látok semmi okot rá, hogy gyűlöljön engemet.

Miután így a püspök azt gondolta, hogy a királyt testestől, lelkestől a hatalmába kerítette, még vakmerőbb lett s most már olyanokat is vádolt, a kiknek ő maga sokkal tartozott és a kik iránta tisztességgel és szivességgel viseltettek. Ugy hogy már senki sem vala ment e gonosz kigyó harapásaitól: mindenkit gyűlöletessé igyekezett tenni a király előtt.

Kiismervén most már emberének gázságát, elhatározta a király, hogy olyan leczkét ad neki, hogy holta napjáig meg fogja emlegetni.

Ekként szólott hozzá:

— Alig hihetem el, a miket már régóta mondogatsz a magyar urakról. Tisztességesen és becsülettel bántam velük; mi okuk volna, hogy ellenem támadjanak?

A püspök vakmerően azt állította, hogy kész azokat, a miket mondott, az uraknak szemébe is mondani.

A bölcs király még most is érzett a rágalmazó iránt egy kis irgalmat a szívében s kérte, hagyjon fel legalább Magyarországon a rágalmazással; a pápa követéhez nem illik az efféle.

De a püspök azt hitte, hogy most kerül csak igazán Mátyás az ő hatalmába s azt válaszolta, hogy a dolog nem tartozik reá; neki mindegy. Ő csak a király iránt érzett nagy szereteténél és tiszteleténél fogva akar mindent napvilágra hozni. Azok az urak vele sok jót tettek; de ő a királyt jobban szereti, mint őket ezért beszélt.

A király még várt egy darabig, hátha megtér a püspök. Nem szívesen szegényített volna meg egy ilyen tudós férfit. De az csak nem hallgatott el.

Ezen közben országgyűlésre gyűltek össze az urak Budán. Az egybegyűlt urak között volt Miklós is, a ki azt hitte, hogy a király mindent elhitt már neki.

A gyűlés megkezdése előtt félre hívta a püspököt a király s megkérdezte tőle, hogy még mindig megmarad-e azok mellett, a miket mondott.

— Meg válaszolt Miklós.

— És kész vagy-e még mindig szemére lobbantani az uraknak az én ellenem koholt gonoszságokat?

A püspök azt gondolta, hogy csak próbára akarja tenni a királyt; nem meri ő az effélét nyilvánvalóvá tenni. Ezért vakmerően azt válaszolta, hogy kész.

A király ekkor kézen fogta és a főurak gyülekezetébe vezeté. Azok mindnyájan fölkeltek s Miklóst, mint kedves vendéget, nyájasan köszöntötték.

— Nos hát itt van az ideje, hogy megtedd, a mit olyan régóta akarsz, parancsolta fenszóval a király. Mondd el nyíltan, a mit annyiszor sugdostál nekem! Jöjjön napvilágra az a sok ellenem való cselvetés, árulás, a mit ezeknél az uraknál te fedeztél!

A püspökkel forogni kezdett a világ. Látván annyi főurnak tiszteletreméltó orcáját, a kik iránta

sok jóval viseltettek, a kiktől csak tisztességet nyert, a kik soha sem bántották és a kikről soha semmi rosszat nem hallott: összezavarodott s nyavalyás félelmében reszketni kezdett és kezeit egybekulcsolva lehorgasztott fővel hallgatott.

Ekkor így szólt a király:

— Ha nem nézném, hogy a pápa követe vagy, bizonyára megtanítanálak, hogy nem illik a követnek ellenségeskedést támasztani egy ország királya és főurai között és az ország nagyjait halálos veszedelembé dönteni. Azért távozz országomból. Ha két nap mulva még itt találalak, olyan példát fogok rajtad mutatni, a miről az egész világ látni fogja, hogy az efféle aljas és gaz cselekedeteket Mátyás király mindig utálta.

De egy napig sem szemétezett itt tovább a püspök!

Hazai krónika.

Megvan a kiegyezés. Az Ausztriával való kiegyezés már lényegében megvan, s az egyedüli akadály, ami még, úgy lehet, nagy nehézségeket fog okozni, a valuta-rendezés. Most már csupán ez a kérdés okoz nehézséget Széll és Körber között. A kiegyezés azonban lényegében már megvan és pedig 1912-ig.

A képviselőház legközelebbi ülését a kolozsvári M.-szobor leleplezés és a kiegyezési tárgyalások miatt folyó hó 15-én szerdán délelőtt 10 órakor tartja. Napirendre van tűzve az indítvány s interpellációs könyv felolvasása és a bizottságokmegválasztása.

A kiegyezési tárgyalások folytatása. Pár nap óta szünetelnek a kiegyezési tárgyalások, a melyeknek fonalát kedden újra fölveszik és Bécsben fogják folytatni az alkudozásokat. A legújabb kombináció az, hogy az osztrák kormány valamiképpen engedni fog a maga túlzott merevségéből s ha a magyar kormány is enged valamit, úgy a kiegyezés nyélbe lesz üthető — a papíronon.

Akczió az önálló vámterület mellett. Tudni való dolog, hogy az osztrák sógor sokkal több iparcikket szállít be Magyarországba, mint a meny-

nyit mi portálunk oda. Ez nekik előnyére válik, mert a vámmentességet sokkal jobban kitudják aknázni, mint mi, kiknek Ausztriába kevés kivitelünk van. Magyarországnak ilyenformán ebben kára van s ezért indultak meg országos mozgalmak ez ellen.

Igy a pécskai függetlenségi és 48-as párt az összes érdekelttség bevonásával pártkülömbőség nélkül e hó 12-én nagy népgyűlést rendezett az önálló vámterület mellett. A népgyűlésre több függetlenségi képviselő is leutazott a központból.

Hasonló okból tartanak a budapesti kisiparosok népgyűlést vasárnap délután 3 órakor az új városház nagytermében. Eddig 14 fővárosi ipartestület és számos iparoskör jelentette be csatlakozását. A gyűlésre Budapest képviselőit is meghívta a bizottság.

A most még vitásabb tengerszem. Szepes-vármegye törvényhatósága gróf Csáky Jenő főispán elnöklétével tartott közgyűlésén elhatározta, hogy felír az országgyűléshez — az állandó választmány javaslatának mellőzésével — a vitás tengerszem ügyében hozott helytelen gráci itélet tudomásul vétele és becikkelyezése ellen. Az állandó választmány javaslata mellett csak haton, míg a felírat mellett hatvanan szavaztak. E hazafias határozatot hozzájárulás végett elküldik az összes törvényhatóságoknak.

Jézus a Jákob kutjánál.

Képmagyarázatát lásd jövő számunk „Isten igéje.“

Míg nálunk ezek történnek, addig az osztrák részről már „előre isznak a medve bőrére. Ugyanis dr. Balzer lemergeri egyet. tanárt, ki ez ügynek előadója volt az osztrák részről, a lemergeri egyetem bölcsészeti kara az állam érdekeit szolgáló, s ez ügyben kifejtett történelmi kutatásaiért a bölcsészet *tiszteltbeli doktorává* avatta. Usque tandem ?!

Mátyás király szobra előtt.

Letűnt századoknak hullámaiból
Ujra feltűnt ime előttünk áll,
Kinek nevéhez a legszentebb ige
Van csatolva, dicső Mátyás király!

Jogosztogató kardját pihentetve
Győzelemmel most érkezett haza;
Harczi ménén Hunyad bástya fokáról
Mintha kérdezné: hogyan a haza?

Boldog-e népe, melyért küzd, viv, csatáz!
Szegény, gazdag becsüli-e egymást?
Nemes munkában együtt fáradozva
Völgy és halom terem arany kalászt?

Jog és igazság megszentelt oltárán
Ugy ég-e a tűz, mint meggyújtotta;
Százados vihartól nincs-e megtépve
Edes szabadságunk lobogója?...

Lelkünk elfogódik szivünk gyorsan ver,
Szemünk pilláin könnyecsepp révedez;
Felelni nem bírnak oh dicső király!
Csak egy sohaj mit kebelünk érez!!...

Ferencs Samu.

Világ krónika.

A forrongó balkán. Tekintettel a bolgár határszéli területen növekvőben lévő mozgalomra és a bandák ismételt kísérleteire, hogy a határon átkeljenek, a küstendili katonai kerületben három tartalékosztálynak egyes részeit behívták a határkordon sűrgetése céljából. A behívott tartalékosok száma 1500—2000.

Világstrájkok. A világot tisztán politikai kérdések most nem igen foglalkoztatják, de annál inkább előtérbe lépnek a gazdasági kérdések. A németországi, valamint az ausztria- és magyarországi vámküzdelmek mellett lekötik az érdeklődést ama nagyarányú munkabeszüntetések, a melyek most az Egyesült-Államokban, Franciaországban, Svájcban egy időben törtek ki. Különösen veszedelmes a bérharcz Amerikában, mert ugyszólván az Egyesült-Államok fél haderejét mozgosították, hogy a Morgónak kapzsísága miatt elkeseredett 150 ezer bányászt féken tartásák. A köztársaság legelső férfiai tudvalevőleg mindent megkísérlettek, hogy az ellentéteket kiegyenlítsék, de eddig hasztalanul. Ámde eddig a pillanatig remény sincs arra, hogy az ellentéteket kiegyenlíthetők lehessenek. Wilkesbarel-ből (Pensilvania) tegnap azt jelentette egy távirat, hogy a sztrájkoló szénbányászok ötven helyen tartottak gyűlést és minden egyes gyűlésen oly értelmű határozati javaslatot fogadtak el, miszerint az Egyesült-Államok minden hadereje sem lesz képes őket a munkának újból való felvételére kényszeríteni. — Franciaországban a bányászok központi szövetsége kimondotta az országos sztrájk megkezdését. Egyben a vezetőség a külföldi bányász-szövetségekhez is fordult, felszólítván azokat, hogy segítsék küzdelmében a francia testvéreket.

A felhívás végül a francia katonákhoz is szól. Emlékezteti őket Saint-Rémy őrnagy cselekedetére és arra inti a katonákat, hogy ne löjjenek a munkásokra. A francia kormány sürgönyileg utasította az illető érdekelt kerületek polgármestereit, hogy a fenyegető munkabeszüntetéssel szemben a katonai intézkedéseket megtegyék. — Miként már jeleztük, Genfben is sztrájk tört ki. 224 szakegyleti képviselő szavazással mondotta ki az általános sztrájkot.

A dán Antillák eladása. A „Times“ szerint Amerika huszmillió koronáért fogja megvásárolni a dán Antillákat. A dán király ellenezte az eladást, de a kormány ragaszkodott hozzá és a Folkethingben is többsége van a tervnek.

A pestis. Október 2-től 7-ig Odesszában három pestisgyanus megbetegedés fordult elő.

Jokkámából jelentik, hogy ott is több pestis eset fordult elő.

Egyházi élet.

Papi értekezlet. A széki ev. ref. egyházmegye papi testülete folyó hó 26-án (vasárnap) d. e. 10 órakor kezdve ünnepélyes isteni tisztelettel kapcsolatosan Bonczhidán papi értekezletet tart, mely alkalommal a község intelligens közönsége este az ev. ref. egyház javára jótékonycélú táncmulatságot rendez az állami iskola földszinti szép és tágas tantermében és mellék helyiségeiben, melyre a meghívók nemsokára expedíaltatni fognak.

Papválasztás. A kolozs-kalotai ev. ref. egyházmegyébe kebelezett nagy-kapusi ev. ref. egyház folyó hó 7-én töltötte be a néhai b. e. Szabó Lajos halálával megüresedett II. osztályu papi állomását, nagytiszteletű Deésy Gyula esperes ur elnöklése alatt tartott papválasztó közgyűlésében. A pályázók közül, szép egyetértésben, egyhangulag Berde Sándor szilágyim. lelei lelkeszt tisztelelte meg a közbizalom. A majdnem egy évig üresedésben volt egyház reményli, hogy a megválasztottban tevékeny és buzgó lelkipásztort fog feltalálni.

Az „uj Krisztus“. Sehoh a világon nincs olyan televény földje a vallási szektáknak, mint Angliában. Minden próféta, akinek elég kedve és hóbortos agya van ahhoz, hogy a maga módján megváltsa a világot, legott hivekre talál sőt, ami ennél több: olyan bolondokra, akik megváltó törekvéseit pénzzel is támogatják. A legcsodálatosabb ilyenféle vallási szekta az, melyet a mult század elején alapítottak az agapomiták, azaz a szabad szerelem gyermekei. Alapítójuk, Henry James Prince, aki az angol egyház papja volt, Saxtonban, a sommerseti grófságban fölépítette a „szerelmi lakóházat“, melynek idővel több fiókja alakult Angliában sőt 1896-ban Londonnak Clapton nevű külvárosában szövetségi épületet is emeltek. Nagy feltűnést keltett a napokban, hogy e szövetség egyik lelkesé Smith Pigott ur, ugy mutatta be magát, hogy ő Istennek visszatért fia. Prédikációiban hirdette, hogy ő az uj Krisztus, ami annyira fölháborította még saját hiveit is, hogy a templomot földülták s Smith Pigott is csak annak köszönhetette épségben maradását, hogy a rendőrök elég jókor jelentek meg a templomban. Az új Meg-

váltó Saxtonba menekült, a hol néhány fanatikus hive körében talált menedéket.

Rendreutasított püspökök. A spanyol közoktatásügyi miniszter, ugylátszik, ember a talpán és nem igen érti a tréfát. A spanyol püspököknek a miniszter egy és más rendelkezése nem igen tetszett és lapjaikban erős támadást intéztek ellene. Különösen szálla volt a püspökök szemében az iskolák államosításáról szóló rendelet és erős czikkekben bírálgatták a klerikális lapok ezt az intézkedést. Gr. Romanones, a miniszter azután Salamancában, az egyetemi tanfolyam megnyitásánál tartott beszédében felelt meg a püspököknek. Kijelentette, hogy a püspökök jobban teszik, ha hallgatnak és a maguk ajtaja előtt sepernek, mert különösen a papnevelő-intézeteknél nagyon is sok van, a mi bőven reászorul a tisztogatásra. A mit tervez és javasol, azt keresztül is fogja vinni és ha a püspökök nem hagynak fel izgatásaikkal, majd ő is erélyesebb eszközökhöz fog nyulni.

Vegyes hírek.

A király itthon. Az eddigi megállapodások szerint a király még e hónapban Budapestre érkezik. Innen Gödöllőre megy, honnan csak a rendes kihallgatások végett, hétfőn és csütörtökön jön a fővárosba. A palotában már megtették fogadására a szükséges intézkedéseket.

Mátyás király szobrának leleplezése s az ezzel kapcsolatos ünnepélyek e hó 12. és 13-án folytak le Kolozsvárt. Az első napon jelen volt Ő Felsége a király képviselőjében, József Ágost királyi főherczeg ō fensége is és Széll Kálmán miniszterelnök, br. Fehérváry, Darányi, Plósz, Wlassics, Láng miniszterek, br. Kemény Kálmán főrendiházi alelnök és gr. Apponyi Albert képviselőházi elnök, Zsilinszki államtitkár, a horvát bán s gyönyörű számban az ország kiváló polgári és katonai előkelőségei. A leleplezési ünnepély itt is — mint minden uralkodóházi részvétellel történő ünnepélyen, sőt ezeket majmolva, újban másoknál is — hivatalos pápista misével kezdődött. Aztán a király-sátor előtt, melyben a közepén József Ágost kir. főherczeg ō fensége állt, körülte a miniszterek, Majláth, dr. Bartók, Ferencz József püspökökkel, Széll Kálmán miniszterelnök kérte fel a fenséges urat a leleplezés elrendelésére. A főherczeg Mátyás király érdemeit méltó beszéd kíséretében, melynek felolvasásán meglátszott, hogy nem az anyatej-jel szívta magába a magyar nyelvet, rendelte el a leleplezést. A gyönyörű szobrot aztán — melyet a közönség lelkes tüntetéssel köszöntött Hegedüs Sándor szobor-bizottsági elnök adta át és Szvacšina polgármester vette át a város védelmébe. Majd az E. K. E. Erzsébet-lobogóját avatták fel a Mátyás király születéséháza udvarán, — a ref. egyház nevében dr. Bartók püspök ur avatta fel gyönyörű beszéddel — s ugyanazon épületben a néprajzi kiállítást, később a képtárlatot nyitotta meg a főherczeg. Délután

fogadta a földészek hódolatát, estve a tanuló ifjuság lámpionos menetét s még aznap este elutazott. Az egyetem és igazságügyi ujalotákat másnap a miniszterek avatták fel. A lelkes ünnepély valóban országos volt s méltó a nagy király emlékéhez, kinek gyönyörű lovas-szobra immár Kolozsvárnak egyik legszebb ékessége, mely néma fenséggel tanítja az ifjuságot: szeretni hazát és nemzetet.

Önkéntesek a Kossuth-szobornál. Szegedről a magyar önkéntesek szép és hazafias tetteről kapunk hírt. A 46-os önkéntesek ugyanis néhány perczel az egyéves szolgálat kitöltése után, a Kossuth-szobor elé vonultak, s még a katonáskodás hatása alatt, feszesen tisztelegtek a halhatatlan férfi emléke előtt, s lelkesült szívvel énekelték a Kossuth-nótát.

A szászrégeni választás. Szászrégenben dr. Urmánczy Nándor szabadelvű párti jelöltet választották meg a kerület képviselőjévé. Ellenjelöltje, gróf Teleki Domokos, a ki szintén a szabadelvű párt elveivel lépett föl, 83 szóval maradt kisebbségben.

A prágai nagy sikkasztás. A Szent Vencel előlegezési pénztárnál az eddigi vizsgálat 1,337.061 korona 46 fillér hiányt állapítottak meg készpénzben és két millió korona hiányt váltókban. A hiány fedezésére eddig 97.000 korona értéket találtak.

Kossuth Lajos nővére meghalt. Kossuth Lujza, özvegy Ruttkay Józsefné asszony okt. 13-án délután háromnegyed 1 órakor elhunyt a Brázay Kálmán muzeum-köruti házában levő lakásán. — Kossuth Lajos öt testvére közül ő volt az egyetlen, ki nagy bátyját túlélte; a ki Kossuth Lajost száműzetésben ápolta, gondját viselte s a halottat hazakisérte. Az agg asszony másfél év óta nem mozdulhatott ki lakásából Végelgyengülésben halt meg, 92 éves korában. Abban a házban halt meg a hol ezelőtt 35 évvel Czuczor Gergely hunyta le szemeit a siri álomra. A főváros diszsirhelyet adott az elhunyt urnónek. Nyugodjék békével!

A felebaráti szeretet. Egy speyeri német lap „Der christliche Pilger“ utolsó szóról-szóra ezeket írja Zoláról:

Zola Emil regényíró, istenkáromló, a szüzanya csufolója, elsőosztályu piszok-ficzkó, sok halhatatlan lélek elrablója; megfuladt a kémény füst-jétől vagy öngyilkossá lett.

Derék egy klerikális zarándok lehet az, aki a krisztusi felebaráti szeretetet illetően módon gyakorolja.

Hóvihar. Oroszországban máris szokatlanul nagy hidegek uralkodnak. Szizranban (Szibirszki kormányzóságban), az éjjel egy fok hideg mellett erős hóvihar volt, mely sok ház tetjét lehördta. A vonatok a hótömegben elakadtak és csak 5—8 órai késéssel mehettek tovább. Szibirszkból is a vonatok több órai késéssel érkeztek meg.

